

ІПКЄФ
НФДУ

Міністерство охорони здоров'я України
Національний фармацевтичний університет
Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Кафедра фармацевтичної технології, стандартизації та сертифікації ліків

Матеріали

*III Науково-практичної Internet-конференції
з міжнародною участю*

ФАРМАЦЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Харків, 16 червня 2026

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕЧУЙВІТРУ ВОЛОХАТЕНЬКОГО**Владимирова І. М., Волощук Т. В.**

Національний фармацевтичний університет

inna.vladimirova2015@mail.com

Вступ. Застосування терапевтичного потенціалу лікарських рослин на сьогодні вважають досить фізіологічним методом профілактики та лікування, який впливає на нормалізацію обмінних процесів та відновлення функціональних можливостей організму. Лікарські засоби, створені на основі рослин, можна застосовувати більш тривалий час, у тому числі в терапії хвороб, що мають хронічний перебіг. Терапія XXI ст. активно використовує давній досвід народної медицини та сприяє розвитку фітотерапії сьогодення. Це пояснюється рядом причин: фітотерапія є досить ефективною, безпечною при тривалому лікуванні хронічних захворювань, у тому числі в педіатрії та геронтології; різноманіття хімічного складу зумовлює полівалентність (поліфункціональність) фармакологічної дії, яка зростає при поєднаному застосуванні лікарської рослинної сировини; фітопрепарати є доступними та загалом сприяють підвищенню прихильності до лікування.

На особливу увагу заслуговує поліфармакологічність ліків рослинного походження, яка окреслює широкі перспективи їх застосування в різних сферах профілактичної та клінічної медицини.

Лікарська рослинна сировина або її окремі біологічно активні речовини широко використовуються не лише у складі засобів для профілактики та лікування захворювань, а й як компоненти харчових продуктів для покращання раціону харчування людини. Одним із джерел сировини є дикорослі і культивовані лікарські рослини України, що мають достатні ресурсні можливості, історію використання в європейській та українській медичній практиці. До таких рослин відноситься нечуйвітер волохатенький (мишаче вухо звичайне, яструбка волосиста) *Hieracium pilosella* L. родини Айстрові (*Asteraceae*).

Мета дослідження – огляд наукових літературних відомостей щодо поширеності, хімічного складу, аспектів стандартизації лікарської рослинної сировини нечуйвітру волохатенького та визначення перспектив його використання для створення фітотерапевтичних засобів.

Методи дослідження. Ретроспективний аналіз наукової літератури з обраної теми, з використанням ресурсів PubMed, European medicines agency та Google academy.

Результати дослідження. Нечуйвітер волохатенький походить з Євразії, був також інтродукований у Північну Америку та Нову Зеландію. Нечуйвітер зростає по всій Україні: в соснових, листяних та мішаних лісах, у степах, на луках та сухих схилах. *Herba Pileosellae* добре відома в європейській етномедицині та використовується для лікування запалень сечовивідних шляхів, а також захворювань шкіри завдяки своїм діуретичним, в'язучим, антисептичним і протизапальним властивостям.

Трава нечуйвітру волохатенького (*Hieracium pilosella herba*) включена до Французької та Британської фармакопей. Існують такі монографії:

«Piloselle», опублікована у Французькій фармакопеї (Ph. Fr., 1996): цілісна або подрібнена висушена рослина *Hieracium pilosella* L. Вміст: не менше 2,5 % орто-дигідроксикоричних похідних, у перерахунку на хлорогенову кислоту у висушеній сировині.

«Pilosella» (Британська трав'яна фармакопея, BHP, 1979): складається з висушеної рослини *Pilosella officinarum* C.H. & F.W. Schultz. Це багаторічна трав'яниста рослина зі столонами та безлистими квітконосними пагонами, заввишки до 30 см, поширена на Британських островах, у Європі та Західній Азії. Сировина пилозели складається переважно з листя і містить кумарин умбеліферон, який переважно присутній у вигляді 7-глюкозиду, флавіон лютеолін та його 7-глюкозид, інші флавоноїди, кавову та хлорогенову кислоти.

Для Європейської фармакопеї у перспективі розробляється монографія на *Hieracium pilosella* з таким визначенням: цілісні або подрібнені, висушені надземні квітучі частини разом із частинами кореня *Hieracium pilosella* L.

Через невеликі розміри та особливу форму рослини лікарська рослинна сировина (зібрана під час цвітіння), що надходить на ринок, завжди містить певну частину кореня, незалежно від того, чи збір проводиться вручну, чи механізованим способом.

Хімічний склад трави нечуйвітру характеризується наявністю таких біологічно активних речовин: гідроксикумарини: умбеліферон (переважно у вигляді 7-глюкозиду; близько 0,60 % від маси сухої рослинної сировини), скімін; флавоноїди: лютеолін, лютеолін-7-О-глюкозид, апігенін-7-О-глюкозид (близько 0,25 % від маси сухої рослинної сировини), ізоетин 4'-О-β-D-глюкопіранозид; дубильні речовини (таніни); тритерпеноїди: α-амірин, β-амірин, тараксерол, тараксерол, тараксатерол і ферн-7-ен-3β-ол; органічні кислоти: кавова кислота, хлорогенова кислота (загальний вміст близько 20 % від маси сухої рослинної сировини); аскорбінова кислота.

Загалом поліфенольні сполуки виявляють антиоксидантну, антимутагенну, антипроліферативну, кардіопротекторну, протизапальну та антимікробну активність. Завдяки тому, що нечуйвітер стимулює функцію нирок, він рекомендується в основному при затримці рідини, набряках нижніх кінцівок. Нечуйвітер волохатенький має властивості спиняти кровотечі, підвищувати діурез, посилювати виділення шлункового соку при недостатній кислотності, виявляє протизапальну дію.

Висновки. Таким чином, нечуйвітер волохатенький має досвід застосування як лікарської рослини у світі та в Україні в якості діуретичного, антимікробного, протизапального засіб. Багаторічний досвід традиційного медичного застосування в країнах Європейського Союзу свідчить про безпечність використання цієї рослинної сировини в рекомендованих дозах і за умов, визначених у наявних монографіях. Тому трава нечуйвітру волохатенького є перспективною для подальших поглиблених досліджень з метою створення ефективних та безпечних фітотерапевтичних засобів.